

Tummen upp! Bild kartläggning åk 6

Använd Tummen upp! för att kartlägga och bedöma elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i Lgr 11.

Provlektion: Utanförskap

Följande provlektion är ett utdrag ur läroboken *Tummen upp! Bild kartläggning åk 6*. Den är i första hand tänkt att passa för elever i åk 4-6 i grundskolan, men du som lärare kan enkelt anpassa den till t.ex. åk 3.

I den här uppgiften får du möjlighet att kartlägga och bedöma hur eleven framställer en berättande bild som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett bildspråk och genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår. Dessutom ges tillfälle att kartlägga och bedöma hur eleven presenterar sin bild.

Lektionen består av:

- Introduktionssida för kapitlet *Framställa bilder* från lärarboken sidan 36
- Uppgiften *Utanförskap* från lärarboken sidan 38
- Kartläggningsmall från lärarboken sidan 40
- Bedömningsstöd från lärarboken sidan 41
- Framåtsyftande planering från lärarboken sidan 42
- Elevbild från arbetsområdet om berättande bilder från lärarboken sidan 43

Så här kan du arbeta med provlektionen

1. Läs igenom introduktionssidan och instruktionen för uppgifterna.
2. Kopiera kartläggningsmallen, så många som du behöver till din elevgrupp.
3. Kartlägg elevernas förmågor och kunskaper under uppgifternas och de ordinarie lektionernas gång. Ta ställning till *hur* eleven framställer berättande bilder, presenterar sina bilder med anpassning till syfte och sammanhang. Ta ställning till *hur* elevens bilder innehåller bildspråk som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser samt uttrycksformer så att budskapet framgår. Notera i kartläggningsmallen.
4. Efter lektionen: använd dina noteringar i kartläggningsmallen tillsammans med bedömningsstödet för att bedöma elevernas kunskaper.
5. Planera kommande undervisning och kartläggningstillfällen utifrån tips och råd i avsnittet Framåtsyftande planering.

Framställa bilder

Kunskapskrav för betyget E i slutet av åk 6

Eleven kan framställa några olika typer av berättande och informativa bilder som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett enkelt bildspråk och delvis genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår.

Under arbetsprocessen **bidrar eleven till att formulera och välja handlingsalternativ som leder framåt**. Dessutom kan eleven presentera sina bilder med viss anpassning till syfte och sammanhang. Eleven kan också ge **enkla** omdömen om arbetsprocessen och kvaliteten i bildarbetet.

Förmågor att utveckla

- kommunicera med bilder för att uttrycka budskap

Centralt innehåll i årskurs 4–6

Bildframställning

- Framställning av berättande och informativa bilder, till exempel serier och illustrationer till text.
- Teckning, måleri, tryck och tredimensionellt arbete.
- Återanvändning av bilder i eget bildskapande, till exempel i collage och bildmontage.
- Fotografering och filmande samt redigering i datorprogram.

Redskap för bildframställning

- Olika element som bygger upp och skapar rumslighet i bilder, till exempel linjer och färg och hur dessa kan användas i bildskapande arbete.
- Verktyg för teckning, måleri, trycktekniker, tredimensionellt arbete, fotografering, filmande och digital bildbehandling och hur dessa benämns.
- Plana och formbara material och hur dessa kan användas i olika bildarbeten.

Bildanalys

- Ord och begrepp för att kunna läsa, skriva och samtala om bilders utformning och budskap.

Kartläggning och bedömning utifrån kunskapskrav som provas

Vi har valt att dela upp kartläggningen i följande moment:

Berättande bilder

HT: Berättelsen om mig

VT: Utanförskap

Informativa bilder

HT: Karta över vår skola

VT: Informationsskylt

Instruerande bilder

HT: Så här sköter man målarpenslarna

VT: Så här gör du...

VT Utanförskap

Här får du möjlighet att kartlägga och bedöma hur eleven framställer olika typer av berättande bilder som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett bildspråk och genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår. Dessutom ges tillfälle att kartlägga och bedöma hur eleven presenterar sina bilder.

Verktyg och material

Låt eleverna välja mellan olika material. Det kan t.ex. vara foton, färgpennor, pastellkritor, akvarellfärger, papper och tidningar. Man kan även använda digital bildbehandling, om ni t.ex. har tillgång till bra bildappar eller datorprogram.

Så här arbetar ni

Eleverna ska framställa en liten serie kring temat utanförskap. Bilderna ska bli som en berättelse, men utan text.

1. Börja lektionen med att samtala om utanförskap. Vad innebär det? Har du varit utanför någon gång? Känner du någon som är utanför? Hur skulle man kunna illustrera det?
2. Varje elev börjar med att skissa sin serie.
3. Därefter väljer de teknik och material.
4. Eleverna färdigställer serien.

Presentation

- Låt eleverna presentera sina bilder med anpassning till syfte och sammanhang.

Tips

Den här uppgiften kan man ämnesintegrera:

- **Samhällskunskap:** ”Sociala skyddsnät för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället. De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.” (ur centralt innehåll i åk 4–6 kursplanen i samhällskunskap, Skolverket 2011)
- **Religionskunskap:** ”Vardagliga moraliska frågor som rör flickors och pojars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning.” (ur centralt innehåll i åk 4–6 kursplanen i religionskunskap, Skolverket 2011)

FÖRSLAG PÅ FRÅGOR FÖR ELEVDELAKTIGHET

Har du haft några problem med uppgiften? Hur löste du dem i så fall?
 Vad ser du i bilden?
 Vad kommer du att tänka på när du ser på bilden?
 Vilka känslor får du när du ser på bilden?
 Vad handlar bilden om?
 Vilken teknik valde du?
 Vilka material och verktyg valde du?

38 Berättande bilder

Eleven kan framställa några olika typer av berättande och informativa bilder som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett **enkelt** bildspråk och **delvis** genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår.

Bedömningsstöd

KUNSKAPSKRAV FÖR BETYGET E I SLUTET AV ÅK 6	KUNSKAPSKRAV FÖR BETYGET C I SLUTET AV ÅK 6	KUNSKAPSKRAV FÖR BETYGET A I SLUTET AV ÅK 6
<p>Eleven kan framställa några olika typer av berättande och informativa bilder som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett enkelt bildspråk och delvis genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår.</p> <p>Dessutom kan eleven presentera sina bilder med viss anpassning till syfte och sammanhang.</p>	<p>Eleven kan framställa några olika typer av berättande och informativa bilder som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett utvecklat bildspråk och relativt väl genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår.</p> <p>Dessutom kan eleven presentera sina bilder med relativt god anpassning till syfte och sammanhang.</p>	<p>Eleven kan framställa några olika typer av berättande och informativa bilder som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett välutvecklat bildspråk och väl genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår.</p> <p>Dessutom kan eleven presentera sina bilder med god anpassning till syfte och sammanhang.</p>
ELEVEXEMPEL 1	ELEVEXEMPEL 2	ELEVEXEMPEL 3
<p>Eleven skapar enkla bilder som berättar och visar vad någon varit med om eller vad någon tycker. Budskapet i bilderna är inte helt tydligt. Eleven använder olika metoder, material och uttrycksformer på ett enkelt sätt.</p> <p>Eleven har vissa svårigheter att presentera sina bilder och behöver ibland lite handledning för att kunna anpassa till syfte och sammanhang.</p>	<p>Eleven skapar utvecklade bilder som berättar och visar vad någon varit med om eller vad någon tycker. Budskapet i bilderna är tydligt. Eleven använder olika metoder, material och uttrycksformer på ett utvecklat sätt.</p> <p>Eleven presenterar sina bilder självständigt och med ganska bra anpassning till syfte och sammanhang.</p>	<p>Eleven skapar välutvecklade bilder som berättar och visar vad någon varit med om eller vad någon tycker. Budskapet i bilderna är mycket tydligt. Eleven använder olika metoder, material och uttrycksformer på ett välutvecklat sätt.</p> <p>Eleven presenterar sina bilder på ett säkert sätt och med bra anpassning till syfte och sammanhang.</p>
KOMMENTAR	KOMMENTAR	KOMMENTAR
<p>Eleven visar förmåga att framställa egna bilder som berättar något på ett enkelt sätt.</p> <p>Eleven visar förmåga att presentera sina bilder med viss handledning.</p>	<p>Eleven visar förmåga att framställa egna bilder som berättar något på ett utvecklat sätt.</p> <p>Eleven visar förmåga att självständigt presentera sina bilder med ganska god anpassning till syfte och sammanhang.</p>	<p>Eleven visar förmåga att framställa egna bilder som berättar något på ett välutvecklat sätt. Eleven visar också förmåga att kommunicera med bilder för att uttrycka kunskap.</p> <p>Eleven visar förmåga att självständigt presentera sina bilder med hög grad av anpassning till syfte och sammanhang.</p>
UTVECKLINGSDIREKTION	UTVECKLINGSDIREKTION	UTVECKLINGSDIREKTION
<p>Utveckla förmågan att kommunicera med bilder för att uttrycka olika budskap.</p> <p>Utveckla kunskaperna om hur man presenterar egna bilder med anpassning till syfte och sammanhang.</p>	<p>Utveckla förmågan att kommunicera med bilder för att uttrycka olika budskap.</p> <p>Utveckla kunskaperna om hur man presenterar egna bilder med hög grad av anpassning till syfte och sammanhang.</p>	<p>Utveckla förmågan att kommunicera med bilder för att uttrycka olika budskap på ett genomarbetat, varierat och idérikt sätt.</p>

KOPIERING FÖRBJUDEN, SE SIDAN 2.

Framåtsyftande planering

Förslag på utvecklingsinriktning för elever med otillräckliga kunskaper i momenten att framställa berättande bilder samt att presentera sina bilder med anpassning till syfte och sammanhang.

Tänk på

Kursplanen understryker att bild är ett kommunikativt ämne. Det är viktigt att eleverna förstår vad det innebär. Det handlar om att utveckla idéer till färdiga bilder som sedan ska visas och förstås av en betraktare. De behöver träna på att skapa bilder med olika uttrycksformer.

Tips på uppgifter och aktiviteter

Måla till text

Dela ut textrader från bilderböcker, kapitelböcker eller läroböcker. Det kan vara allt från enkla meningar som ni skriver själva, till längre avsnitt. Allt efter elevernas förmågor och utveckling. Låt eleverna måla bilder som illustrerar texterna.

Känslor

Dela ut olika känslö-ord t.ex. arg, sur, glad, lycklig sorgsen, nervös, orolig och förväntansfull till eleverna. Låt dem träna på att måla eller fotografera dessa uttryck utan att visa själva minen. Det finns så många andra sätt att beskriva och framställa känslor på så att budskapet går fram.

Ta ställning

Samtala med eleverna om något som man kan ha olika åsikter om, t.ex. mobilanvändning, idoler, skoluniform, katt eller hund, pizza eller hamburgare. Låt därefter eleverna skapa en bild som tydligt uttrycker deras åsikt utan text.

Presentera sina bilder

Låt eleverna välja ut två bilder från sin bildmapp/portfolio. Det ska vara den bild som de är *mest* stolta över och den bild som de är *minst* nöjda med. Låt eleverna visa upp sina bilder

för de andra eleverna och svara på t.ex. följande frågor:

- Varför är du nöjd med din bild?
- Vad är det som gör att du blir glad när du tittar på den?
- Varför blev resultatet som det blev?
- Vad är det som gör den här bilden bäst i dina egna ögon?
- Varför är du inte nöjd med din bild?
- Vad var det som hände när du gjorde den, som har påverkat resultatet?
- Kunde du ha gjort annorlunda?
- Vad skulle du ändra om du fick möjligheten att göra om bilden?

Presentera sina bilder offentligt

Skapa ett galleri. På varje skola kan man hitta ett utrymme där man kan visa upp de olika årskursernas färdiga alster. Om ni inte har en sådan plats, *försök* att hitta den. Låt varje årskurs ha några veckor under läsåret då de visar upp sin konst för övriga på skolan. Man kan även sätta upp bilder på fönsterna, men vända ut mot skolgården.

Blogga

Varje årskurs kan ha en egen bildblogg på internet, där eleverna får presentera sina bildarbeten. Man kan också ha en gemensam för hela skolan.

KOPIERING FÖRBJUDEN, SE SIDAN 2.

Känslor (s. 42). En berättande bild med genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår. Eleven har använt gelkritor, akvarellfärger och "inkpennor" (pennor som laveras ut med vatten till en transparent tuschfinish och ger en permanent yta när färgen torkat).

Berättande bilder

43